

CEMALETTİN KAPLAN VE KAPİTALİZM

Aydınlık Gazetesi, 8 Ağustos 2011

Yıldırım Koç

Ramazan ayındayız. Ben de bazı İslamcı düşünürlerin işçi-işveren ilişkileri konusundaki görüşlerini hatırlatayım.

Düzce/Gölyaka Kuyudüzü Mahalle Camii imam hatibi Nevzat Özalp'ın hazırladığı hutbe 29 Nisan 2011 günü Düzce il ve ilçe müftülüklerince kullanıldı. Bu hutbede "Çalışanın geçimi bu ekmek kapısına bağlıdır, işi gereğinden fazla yavaşlatmak veya işyerine zarar vermek, kârı ve kârlılığı azaltıcı davranışlarda bulunmak çalışanı ağır dini mesuliyet altına sokar," deniyordu.

Bu yaklaşım yeni değildir.

Emperyalist ülkelerin çeşitli kuruluşları Ortadoğu'yu ve petrol kaynaklarını hakimiyetleri altına alabilmek amacıyla İslamcı hareketleri etkilemede ve yönlendirmede çok başarılı oldular. 1918 yılına kadar Osmanlı Devleti'ni parçalamada, 1918 yılından itibaren de Sovyetler Birliği'ni zayıflatmada ve parçalamada İslamcı hareketlerden yararlandılar.

Bunu yaparken de kapitalizmi savundular. Bazı İslamcılar, kapitalist düzendeki mülkiyet ilişkilerini, gelir dağılımını ve gelir düzeyini Allah'ın takdirine bağlayarak, dünyadaki adaletsizlikleri onayladı; zulüm karşısında susan dilsiz şeytanlara döndü; kul hakkının yenmesini kabullendi, onayladı, destekledi.

Cemalettin Kaplan bu kişilerden biridir. Cemalettin Kaplan, Adana müftüsü iken **İslam'da İşçi ve İşveren Münasebetleri** isimli bir kitap yayımladı. Kitabın bazı bölümlerini aşağıda aktarıyorum.

İlginç olan nokta, aşağıda sunulan yaklaşımın, kapitalizmin gelişimi döneminde İngiltere'de geçerli olan hristiyan Püritanlık ile yakın benzerliğidir.

"Allah Malik-i mutlaktır. Her şey O'nundur. Mal ve mülkün gerçek sahibi Allah'tır. İstedığıne verir, istemediğine vermez. İstedığıne bol, istemediğine kıt verir. İsteddiği zaman verir, istemediği zaman çeker alır. Bu itibarla mal-mülk, servet zenginin elinde emanettir. Mal sahibi elindeki malın adeta veznedarındır. Gelir ve giderinden sorumludur; günün birinde hesabı kendisinden sorulacaktır." (s.45)

"Mülk Allah'ındır, zenginlik Allah'ın lutfudur, mal, sahibinin elinde emanettir. Zengin zenginliğiyle imtihana çekilmektedir. İmtihanında başarı kazanırsa elinden alınmaz; zenginliği mezarda da devam eder, ahiret hayatında daha fazlasıyla devam eder. O, dünyada zengin, mezarda zengin, ahirette yine zengindir. Çünkü, zenginlik bir nimettir. Nimetin şükürü yerine getirilirse o nimet devam eder, hatta daha da artar." (s.50-51)

"Herkes zengin olsa ne olurdu? Daha iyi olmaz mıydı? Hayır! Denge bozulur, toplum hayatının düzeni bozulur; kimse kimseyi tanımaz olur, kimse kimsenin yardımına koşmaz, merhaba demez olur... Herkes, 'Benim!' derdi."(s.55)

"Mal-mülk de böyledir. Herkes istediği kadar servete sahip olamaz; servet dağıtımı farklıdır, eşit değildir. Kiminin serveti az, kimininki çoktur. Ve ancak bu suretledir ki; toplumun fertleri birbirine muhtaç olur, dolayısıyla birbirini tanır, birbirine yaklaşır ve nihayet bir iş bölümüne girerler. Kimi bedeniyle, kimi sermayesiyle iş sahasına girecek, şirket olacaklar. Bir taraftan birbirlerini sevecek ve sayacaklar, bir taraftan da toplumun muhtaç olduğu iş kollarını yürüteceklerdir." (s.56)

"Aziz kardeşlerim! Rızkın taksimi, servetin dağıtımı da geliş güzel değildir, rastgele değildir; hikmete bağlıdır, hikmet terazisinden geçmiştir. Dolayısıyla herkes, haline münasip miktarda mala sahip olur. Öyleki: Zengin fakir olsaydı ne olurdu? Sabır ve kanaat etmesini bilmez, şeytana uyar, azgınlaşır, fert ve cemiyet için zararlı olur ve nihayet mahvolur gider. Fakir de zengin olsaydı ne olurdu? O da şükretmesini bilmez, haddini aşar, taşkınlaşır, şeytana uyar ve nihayet mahvolur gider."(s.58-59)

"Cenab-ı Hak da herkesi her haliyle biliyor. Mümin kullarının hal ve istikballerinin, dünya ve ahiretlerinin durumuna en uygun olanı bildiği için, dünyalıklarını ona göre verir. Bu itibarla, kiminin hakkında -genellikle-hayır olan malının, dünyalığının bol olmasıdır; kimininki de kıt olmasıdır." (s.60)

"Karşılıklı ihtiyaç, karşılıklı yardımı gerektirir. Şöyle ki: İnsanların bir kısmı zengin, bir kısmı fakirdir. Bir kısmı zeki, bir kısmı zeki değildir. Bir kısmı kuvvetli, bir kısmı zayıftır, bir kısmı güzel, bir kısmı güzel değildir. Yaratılış böyledir. Bunda hikmet ise; herkesin üzerinde bulunduğu hale şükredip etmediği veya sabredip etmediği meydana çıksın. Zenginin fakire, zekinin zeki olmayana, kuvvetlinin zayıfa nasıl davrandığı, nasıl muamele ettiği anlaşılmalı ve her birinin kendi durum ve derecesine göre diğerine yardım etsin ve nihayet işbölümüne girip birbirlerinin çeşitli ihtiyaçlarını sağlasınlar ve bu suretle alemin nizam ve düzeni kurulmuş olsun.

"Çünkü, insanların hepsi zengin olsaydı, iş görecekti kimse bulunamayacaktı veya herkes işin kolayına bakacak, zor işlere kimse yanaşmayacaktı. Hizmetler duracak, sayısız işler yüzüstü kalacak, dünya hayatı felce uğrayacaktır. Herkes fakir olsa ne olurdu? O zaman da görecekti iş bulunmaz, hepsi aç kalırdı... Ama; kimi zengin, kimi fakir olunca, zengin işi için fakire merhaba der, hürmet eder, onunla ilgilenir. Fakir de ihtiyacına binaen zengine yaklaşır, ona hürmet eder ve her iki taraf da böyle davranmaya mecbur olur. Ve bu sebeple insanlar arasında karşılıklı saygı ve sevgi hüküm sürer, herkes rahatlıkla günlerini geçirir, huzur içinde yaşar.

Artık zengin işinin görüleceğinden emindir. Fakir de iş bulacağından emindir ve dolayısıyla her iki taraf da geleceğinden emin, hayatından memnundur."(s.64-65)

"Mal, mülk, Allah'ındır. Taksimatı yapan O'dur, rızık veren O'dur. Zengin olma, servet sahibi olma gerçek manada Allah'ın dilemesine, nasip etmesine bağlıdır. Birinci derecede rol oynayan ilahi iradedir. Bir kimsenin zengin olmasını dilemiş, nasip etmiş ise, kimse buna mani olamaz, önüne geçemez. Şayet bir kimsenin fakir olmasını murat etmiş ise, onu da kimse zengin yapamaz; bir taraftan gelirse diğer taraftan gider, bir taraftan kar ederse diğer taraftan zarara, felakete uğrar."(s.66)

Cemalettin Kaplan'ın gerçek bir müslüman olup olmadığının takdiri benim değildir; şirke düşmem. Ama savunduklarının tam bir kapitalist zihniyeti olduğu konusunda kuşku yok.